

ՏԵՏՐ 14

1887

ՀԱՏՈՐ 2.

ՄԱՐԿԱՐԷՏ ՌՕԶԱ

Մատուներ էին զոգ այն ինչ
 Զայն կազմելով լուսաշինչ,
 Նորա սըրտին անըստուներ՝
 Անմեղ հրճուանս են տուներ .
 Թերեւ շնչմանց իւր մէն մին
 Սփռե բուրումն եղեմին ,
 Զի ինքն յաւետ կը բուրի
 Դրախտին բնակ գեղաջուրի :

Գեղ ու շքնորն երկնակար՝
 Գանդոյս ընտրած զիւր ճակատ ,
 Անմեղութեան անասեր
 Կարդան անդույ հըրասեր :
 Վառին այտից իւր ծաղկունք
 Զոր կը սփռեն գուարթունք՝
 Համբոյրներուն ի փոխան
 Զոր միշտ քաղեն անխափան :

Շունջը՝ զոգցես երկընքին
 Է գեփիւռիկն հեշտագին ,
 Զոր տակաւին չ'են մեղկեր
 Կըրից յատուկ ժանտ մեղքեր .
 Զի հրեշտակի մը հանգետ՝
 Նա ջարութեանց է անգետ .
 Մանուկ — անմեղ արարած
 Շնորհաց ցօղովն պարարած :

Հա՛պա աջուի՛ն կապտագոյն՝
 Որ երկընքին են հանգոյն ,
 Ժըպի՛տ ունին , սո՛սկ ժըպիտ
 Եւ դուն ուրեք ցօղ վըճիտ .
 Դոյզն վշտացն ջերմ պասուք
 Մարի աջացն յարտասուք ,
 Եւ ժպտալիք ծիածան
 Փայլի՛ ճակատն ի ծածան :

Վարդի հանգոյն է իւր սիրտ
 Զոր չ'է խամբեր խորշակ բիրտ ,

Եւ ոյր տրոփն սիրագին՝
 Զափն գծամն երկընքին .
 Բարիք ողջոյն սիրահար
 Են , բընակիլ յայս գոհար ,
 Զոր՝ բարութեան ի նուէր
 Աստուած նըմա է տուէր :

Երկնայնոցն է քարզման
 Իւր հայեցուածն աննըման ,
 Ոյր առջեւէն՝ անհամբեր
 Փախուստ առնուն սէւ ամբեր ,
 Որք՝ աջերուն հեգ որբոց
 Շիջուցանեն կայծն ու բոց .
 Գո՞իթ՛ն աւանիկ էւ բէ Սէ՛ր ,
 Զորոյ նըման չ'եմ տեսեր :

Լըսել իւր ճայնն անուշիկ՝
 Խռմբեր զուարթնոց զան յուշիկ ,
 Հրահանգ տալու՝ կամ երգին
 Իւր շեշտերը՝ ի յերկին
 Թերեւ քեւովք տանելու
 Կազմել անտի աշէշու
 Որոյ ի լուր Հայր Աստուած
 Պիտի հրճուի , անկասկած :

Փա՛ռք Աստուծոյ որ հայի
 Այս աշխարհին ամայի ,
 Եւ մերք յերկիր՝ իւր դրախտեն
 Ծաղկունք ցանէ դէս ու դէն .
 Այն ծաղկունքէն գեղազան
 Մի՛ն ալ անշուշտ է Ռոզան
 Որք երբ երգէ կամ խօսի
 Կարծես շուրթէն մեղր հոսի :

Յ. Թ. ԳԱՅԱՆԱՆ

ԱՅԼՈՑ ԳՈՐԾԻՆ ՄԻ՝ ԽԱՌՆՈՒԻՐ

(Կէթի)

« Ծերունին պարոն Գաղոս » ինչպէս կ'ըսուէր ընդհանրապէս, երկար ժամանակ զբաղած էր ժամագործութեամբ մեծ քաղաքի մը մէջ, մինչեւ որ իր կենաց մնացորդն հանդստութեամբ անցընելու համար բաւական ստակ չահեցաւ։ Ան ատեն քաղաքին արուարձաններէն գիւղի մը մէջ փոքրիկ գեղեցիկ տուն մը գնեց որ, ծաղիկներով լի պարտէզ մ'ունէր, և պարտէզին մէջ տեղ ալ աղբիւր մը կար։ Հոս իւր օրերը մեծ ուրախութեամբ կ'անցնէր և կը զուարճանար։

Կինն ալ կը զուարճանար, բայց ոչ այնչափ, որչափ կը կարծէին իրենց դժբաղիններն, որք պարտէզին ցանկէն տեսնելով գիրենք « Սա ժամագործն և կինն որչափ երջանիկ ըլլալու են, ի՞նչ գեղեցիկ տեղ կը բնակին ».

Երբեմն Պարոն Օննիկ՝ իրենց միակ զաւակն՝ կը լսէր անոնց խօսիլն և իր մօրը կ'ըսէր — « Մայրիկ, մեզ համար շատ մեծ բարեբաղդութիւն չ'է՞ որ ամէն մարդ մեզ համար այսպէս կը խորհի։ »

— Այո՛, որդեակ, կ'ըսէր մայրն։

— Անիկ, այդ տղուն գլուխը ոչինչ բաներով կը լեցնես, կ'ըսէր պարոն Գաղոս իր գլուխը շարժելով։ Օր մը Օննիկի մայրը խորհեցաւ որ իր տղան շատ խելացի և հանճարեղ էր և իր գաստիարակութիւնն ալ կատարեալ եղած էր։ Խնդրեց իր ամուսնէն որ, Օննիկի վարժապետաց հաշիւը տեսնէ և զանոնք ճամբէ և անոր մասնաւոր դումար մը տալով զինքը գործի վրայ դնէ, որպէս զի տղան աշխարհ տեսնէ ու բարա վաստակի։

Ծերունի ժամագործը աս խօսքին զըլուխը շարժեց և՛ պարապ խօսքեր, կոչեց կնկան խօսածներն, բաց աստի ըսաւ

որ, Օննիկ դեռ բոլորովին տղայ էր, մտքով և հասակով, և երբ գործի վրայ դնէ, չաբաթը հարիւր արկածներու պիտի հանդիպի։

Բայց մայրիկն այնչափ խօսեցաւ և թախանձեց իւր գաղափարին վրայ որ, հայրիկն այլ ևս խորհիլ սկսաւ սոյն նիւթին վրայ, գոնէ կնկանը լեզուէն ազատելու համար։

Երբոր Օննիկ ծոցը լեցուն ստակով տունը ձգելու վրայ էր, մայրիկը գաղտնի կերպով զայն մէկ զի առաւ և անոր իր վերջին խրատները տալ սկսաւ,

— « Սիրելիս, ըսաւ, այլ եւս քու դաստիարակութիւնդ լրացած է։ Կրնաս հիմայ դաշնակ զարնել, պարել, երգել և ունէ մէկուն առաջ համարձակօրէն խօսիլ կամ ամէն տեղ ուշադրութիւն գրաւելով զքեզ երեւելի ընել։ Այժմ սա կէտին լաւ ուշադիր եղիր որ, դուք քեզ պիտի ճանջցնես ամենուն, եթէ ոչ, ո՞վ պիտի կրնայ գնահատել և ճանչնալ քու առաւելութիւններդ, հանճարդ։ Քու բոլոր զօրութիւնովդ պարտիս քանալ որ, զքեզ պատուաւոր, միշտ քեզ առաջ քըչես և ամէն տեղ առաջին ըլլաս։ »

Բայց Օննիկի հայրը՝ չը գիտնալով թէ իր խենդ կնիկն ի՞նչ խօսած է իրեն, ինքըն ալ իր կարգին իւր վերջին խրատներն տալ ուզեց, և հետեւեալներն խօսեցաւ.

— « Հիմայ տղաս դեռ չը մեկնած քու հօրդ խրատները լսէ. մինչեւ ցարդ մենք քու ամեն ուղածդ ըրինք, քու ամէն գործեր մեզ համար գովելի էին, դուն մեր մէջ տեսակ մը կուտք էիր և մեր հիացման առարկայ։ Բայց այժմ որ օտարաց առջեւ կեցնես, դուն զքեզ պիտի գտնես Պարոն ոջիմջ. և Պարոն Ոջիմջ ըլլալուդ համար ալ միշտ գոհ լինելու ես։ Մինչեւ որ այլք քու հանճարդ չը ճանչնան, դուն

զքեզ առաջ մի նետէր . երբէք մէկուն գործին մի խառնուիր : Քուկդ չեղած բանին մէջ մտնելէ զգուշացիր : Այս՝ նոր աշխարհ մտնող երիտասարդաց համար գաղտնիք մ'է . և ա՛յս է յաջողութեան անսխալ մեթոտը : Բայց տղաս , ինչո՞ւ անհանգիստ կ'ըլլաս . նայէ՛ խօսքերս աղէկ կ'ընէ : Քու բոլոր հանճարովդ ընեւիքդ միայն մէկ բան մ'է . այլոց գործին մի՛ խառնուիր , անոնց արգելք մի՛ լինիր և ցուցամոլութենէ զգուշացիր : »

Օննիկ մեծ անհամբերութեամբ լսած էր իւր հայրը . երբոր կ'անցնէր մօրը առջեւէն , մայրը գոչեց , — ըսածս չի մոռնաս հա՛ :

— Ինչաւ չպիտի մոռնամ , ըսաւ Օննիկ , և տնէն դուրս ելաւ և դէպ ի կառքը ուղղուեցաւ : Ճամբորդներուն ու կառապանին առջեւ իւր հանճարը փայլեցընելու ճիշդ ժամանակն էր . այս զաղափարն անցաւ մտքէն :

Իւր ձեռնոցները դնելով , բերանը կանգուն մը բացած սկսաւ խօսիլ . գիւղին վրայով , երկայն ճառ մը սկսաւ և ըմբօց ըսելով՝ Թէ « Այս ինչ գիւղն երթալու համար երկու ճանբայ կայ . կառավարը հիմակուրէն պէտք է խորհիլ Թէ ո՞ր ճանբան պիտի բռնէ : »

— Նե՛րս մտէք , նե՛րս մտէք » գոչեց կառավարը ճամբորդներուն :

Օննիկ հպարտութեամբ մը ըսաւ . — Այսպիսի կոպիտ անձինք ասանկ բաներէ բան մը չեն հասկնար : » Այսպիսի խօսքերով կը շաղակրատէր և ներս մտնելու վրայ էր , երբ կառավարը մտրակը ձօճեց , ձիերն մտրակին ձայնէն խրոչելով կառքը իրենց քաջեցին , անանկ որ ետևի անիւները Օննիկի կօշիկն վրայէն անցաւ : Անշուշտ մատները ցաւցուցած ըլլալու էր , բայց Օննիկ — Ո՛ւհ , անկի՛րթ , անպզոյշ , աղաղակեց : Ասոր վրայ կառապանը դարձեալ գոչեց . — Տեա՛րք , հաճեցէք ձիե-

րուն ճանբան չգոցել , եթէ ո՛չ , անոնք ձեր ոտքին վրայ պիտի կոխեն . ձիերուն գործին մի՛ խառնուիք : »

Ամեն ոք խնդաց ասոր վրայ , և Օննիկ պարտաւորեցաւ ձեպելով ներս ցատկել , եթէ ոչ ետ պիտի մնար :

Երբ քաղաքին մեծ պանդոկը հասաւ , լսեց որ նոյն իրիկուն հոն ընդհանուր հացկերոյթ մը պիտի տրուէր , և ամեն վճարող պիտի մասնակցէր :

Օննիկ շատ մաքուր կերպով հագուեցաւ և որոշեալ ժամուն համարձակութեամբ ճաշարահը մտաւ : Սրահին մէջ վրան սկաւառակներով լի երկայն սեղան մը կար , չրմապատած էին անձինք՝ որոց և ո՛չ մին կը ճանչնար Օննիկը : Առաջ քիչ մը քաշուեցաւ , բայց ետքը իր մօրը խրատներն յիշելով ոգի առաւ :

Բոլորովին մոռցած էր սա առածը Թէ՛ երբ որ տեղ մը հրաւիրուիս , գնա՛ և սենեկին ամենէն վարի ծայրը նստէ : Ահա զանին ծայրը շատ մը պարապ աթոռներ կային , սակայն հոն չնստեցաւ , այլ անվհեր մինչեւ վերի ծայրը քալեց , ուր խոճմբ մը մարդիկ նստած էին և իրարու հետ կը խօսէին , կը խնդային : Շատ մաքուր կերպով հագուած գեղանի տիկնոջ մը քով պարապ աթոռ մը դտաւ եւ գնաց հոն նստաւ , միտքէն « ահա փընտըռածս » ըսելով : Թէեւ այն տեղին զրաւեալ լինելի նշանակելու համար սեղանին վրայ տիրոջը այցաքարտը դրուած էր , Օննիկ վրան անգամ չնայեցաւ . հապա « Առաջ եկողն առաջ կը նստի » խորհեցաւ :

Օննիկ նստաւ , այն ատեն իր մօրը սա խրատը միտքը եկաւ . « Պէտք է ամեն տեղ զքեզ առաջ քշել և պատուաւոր ընել : » Ուստի խոնարհելով բարեւեց իր քովի գեղանի տիկնոն և ժպտեցաւ :

Տիկնոջ մէկ ակնարկին վրայ , Օննիկ

իր ուսին վրայ մեղմ բաղխին մը զգաց , երբ ետեւը դարձաւ , սպասաւորն էր ,

— Տէ՛ր , ըսաւ ծառան այցաքարտը ցցունելով , այս տեղը տէր ունի :

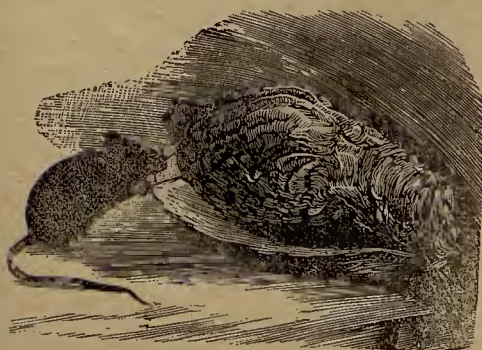
— Ա՛յ , բոլորը ա՞ղէ է , աղկէ դիւրինը չկայ . աս ըսելով Օննիկ իր գրպանէն հանեց այցաքարտ մը , և առջի քարդն նետելով պնակի մը մէջ իրենն անոր տեղ տրաւ :

— Տէ՛ր , ըսաւ ծառան , քեզմէ բարձր անձնաւորութեան մ'է՛ այդ տեղն ,

Բայց Օննիկ իր տեղէն շարժելու ունէ տրամադրութիւն՝ չցուցուց , որ ընդհանուրին ուշադրութեան առարկայ եղաւ : Մէկէն շատ մը ձայներ գոչել սկսաւ . « Դո՛ւրս նետէ՛ զայն , դո՛ւրս : »

Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Մնացեալն յաջորդ բերթով

ԱՆԽՈՂՆԵՄՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԻԺԸ

Մուկին մէկը քիչ մը հետաքրքիր էր : Շատ տղաքներ ու աղջիկներ կան որ այս մասին իրեն կը նմանին : Ես գիտեմ անանկ աղջիկներ , որք , երբ մայրերին դուրս ելլէ , նորա դարանն կամ ձեռագործի տուփը կը խառնեն :

Տղաք ալ գիտեմ , որք նամակ մը գրտնեղուն պէս՝ կը կարդան :

Այս աղջիկներն ու տղաքը շատ հետաքրքիր են . թող մտիկ ընեն ուրեմն մեր մուկին պատմութիւնը :

Կ'ըսէինք որ այս մուկը շատ հետաքրքիր էր : Շարունակ առդին անդին կը խառնէր և քիթը ամէն ծակ կը խոթէր : Օր մ'ալ պատահեցաւ իրեն ինչ որ կը պատահի միշտ վրային պէտք չ'եղած բանի խառնուողին :

Այն օրն , սեղանատունը սեղանին վրայ ոտքէ մը կար : Խօնչպէս եղեր էր որ առանձին մնացեր էր հոն , ան չ'եմ գիտեր . միայն սա գիտեմ որ հոն էր :

Ոստրէն անշուշտ ուզելով գիտնալ թէ ո՛ւր է , ինչ որ շատ բնական էր , կամաց մը պատեանը բացաւ :

Մուկը , որ այն պահուն անկից կ'անցնէր , ուզեց այս տարօրինակ բնակարանին և մէջի բնակչին ինչ ըլլալը հասկնալ : Ուստի գլուխը երկնցուց որ նայի :

Ոստրէն , այս անքաղաքավարութեան բարկանալով , անմիջապէս սենեկին դուռը դոցեց և փոքրիկ հետաքրքրին գլուխը ներսը մնաց .

Դժբաղդաբար , այս դասը չի կրցաւ օգտակար ըլլալ իրեն , վասն զի երբ ոստրէն նորէն պատեանը բացաւ , մուկը արդէն մեռեր էր :

Եթէ դիպուածաւ ձեր մէջն ալ կայ մէկը , որ այս մուկին պակասութեանն ենթակայ ըլլայ , այս օրինակէն թող օգտի , և այդ պակասութեանն ուղղուելու համար թող չ'սպասէ որ մուկին պէս ծանր պատիժ մ'ընդունի :

ԱՐԱՐՁԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Ո՞վ յօրինած է այնչափ անասնոց սեռեր և այն սեռերուն ստորակարգեալ այնչափ տեսակներ, բոլոր այս սեպհականութիւնները, բոլոր այս շարժումները, բոլոր այս հնարադիտութիւնները, բոլոր այս առաքինութեան, խորաթափանցութեան, իմաստութեան և բռնագոսութեան պատկերները: Ո՞վ քալեցուցած, սողացուցած, սահեցուցած է անասունները: Ո՞վ տուած է թռչնոց եւ ձկանց այն բնական թեւակներն որ աւոնոց ճեղքել կը տայ ջուրերն ու օդը: Ինչ որ կարելի է տեղի տուած նոցա Արարչին զանոնք ի միասին յառաջ բերել, իբր գրեթէ նմանատիպ դիմադժով կենդանիներ. թռչնոց բարձրէն թռիլը անօրազոյն նիւթի մը մէջ լողալու կարողութեան մի տեսակ երեւնալով, ինչպէս լողալու կարողութիւնը, ձկանց մէջ, թռչելու մի թիւ թանձրագոյն հոսանուտի մը մէջ: Մի և նոյն հեղինակն ըրած է այս պատշաճականութիւններն եւ այս տարբերութիւններն. նա որ տուած է ձկանց նոցա տխրութիւնը, և կրնանք ըսել նոցա թաղծեալ լուութիւնը, տուած է թռչնոց այնպիսի այլազան երգերը եւ դրած է անոնց ստամոքսի և որկորին մէջ տեսակ մը քնար և վին, իրենց ստեղծիչին գեղեցկութիւնները, իւրաքանչիւրն իւր ձեւով, պատմելու համար: Ո՞ չպիտի զարմանար Նախախնամութեան ճոխութիւններուն վերայ, որ գտնել կը տայ անձնիւր կենդանւոյ, մինչեւ ճանձի մը, մինչեւ մէկ որդի մը, իւր յարմարաւոր կերակուրը: Այնպէս որ սովատանջութիւնը նորա ընտանեաց և ոչ մէկ մասին մէջ կը դտնուի. հասլա, ընդհակառակն, առատութիւնը ամեն տեղ կը

թագաւորէ, ի բաց առեալ միայն որդի մարդոց մէջ, այն ատենէն ի վեր որ մեղքը մուծած է զօջաբաղութիւնն և սգահութիւնն:

Թարգ. Մ. Գ. Ն.

ԼԱՄԸՆԷ

ՈՒՂԵՐՁ Մ'ԱՌ ԱՐԵՒԱԿՆ

(Օ ՍԻ Ա Ն)

Որ Թաւալիս գլխուս վերեւ
Ջերդ հարցս վահան կարակնածել,
Ուստի՞ ե՞ն քո, ո՞ դու արեւ
Ճառագայթներ այդ լուսամե՛ւ,
Յաւէրժակա՛ն լոյս քո նաեւ.
Ի տես գեղոյդ սքանչելին
Աստեղք յ'երկինքս քողարկին,
Լուսիննը եւս Թալուկ, ցրտին,
Պահի յ'ալիս արեւմտին,
Այլ դու շարժիս, սոսկ դո՛ւ, ինքնին.
Յ'ընթացքս քո անդ ի յ'եթեր
Ո՞ քեզ կարէ լինել ընկեր —
Լերանց մայրիկ յո՛յժ բարձրաբերձ,
Նոյն իսկ լերինք եւ ամպամերձ,
Բազում ամաց ծանր բեռան տակ,
Ո՞հ, խոնարհի՛ն կորաքամակ...:
Է՛ ցածանայ ովկէսն իսկ գոռ,
Է՛ լեռնանայ յ'ալիս ան'ւոր.
Եւ գիշերաց Թագուհին պերճ
Թաքչի երկնից կապուտին մէջ.
Այլ դո՛ւ նոյն ես, յաւէ՛ժ պայծառ,
Քո ընթացից ի փայլ կայտա՛ռ...:
Երբոր պատեն ի Թո՛ւլի խաւար
Բարկ մրկին Թեւեր զ'աշխարհ,
Մինչ շառաչեն ամպն ու կայծակ
Եւ սրանան շանթն ու փայլակ,
Դո՛ւ երեւիս ի դէմս չքնադ
Ընդ մէջ ամպոց ի Թերախաղ,
Անտի՛ բարձանց քո խաղաղիկ
Կը ծիծաղիս ի մրրիկ.
Այլ ցանցանքներ քո լուսալիւր

Վասն Օսիանու եւ ի նանի՛ր...
 Զի, Թեւ ոսկի վարսերդ շողկան
 Վերայ ամպոց արեւելեան.
 Կամ դողդոջայ լոյդ արփենի
 Յ'արեւմտից դուռ ծիրանի,
 Ո՛չ տեսնէ քո հանդէս փառաց...
 Դո՛ւ չ'ես շողար նորա աջաց.
 Բայց Թերեւս քոյ լ'ինձ նմանակ
 է վաղանցուկ մի եղանակ
 Քո տարիներ պիտ' ունենան
 Իմոց նման օր մի վախճան,
 Դո՛ւ պիտ' ննչես ամպոցդ ի գիրկ
 Անգգայ այգաց դաշնակաց գիրգ.
 Ա՛րդ, բարձրացի՛ր, պանծա՛ ի յոյժ
 Ի զօրութեանդ պարմանի յոյժ,
 Մինչ մառախուղ բլրոց գագաթ
 Շրջապատէ մուսլապատ
 Բարկ Հիւսիսի եւ հողմեր ցուրտ
 Զբուսականս առնեն ջարդ բուրդ
 Ճանապարհորդն յուսակտուր
 Ի կէս ուղւոյն անկնի տխուր,
 Դո՛ւ լուսափայլ, ո՛ դու արեւ,
 Շողա, շողկա՛ երկնից վերեւ,
 Սրբէ՛ դիմացդ ի ջերմ ժպիտ
 Տառապելոյն արտասուաց շի՛թ...
 Անկլիականէն

Գ. Յ. ԿԻՒԼԵԱՆ

ԱՂԱՆՈՅ ՄԸ ԵՐԱԶԸ

« Տընիզ »

— Ի՞նչ է, մարի՛կ :

— Ահա 14 տարու եղար. մեծ ու ու-
 ժով ես, կրնաս տեղ մը մտնել : Երէկ
 մեր նապաստակները շուկայն կը տանէի,
 պողպատեղի տիկին Պրիչին հանգիւյեցայ
 որ փոքրիկ աղախնոյ մը պէտք ունի, ին-
 ծի ըսաւ . « Եթէ ձեր Տընիզն իմ քով
 մտնէ, հիմակու հիմայ անոր ուտելիքը,
 պառկելիքը, տարին զոյգ մը մուճակ եւ

ձեռք մը հագուստ կուտամ : Ես ալ պա-
 տասխանեցի . « Զէ չեմ ըսեր, տիկին
 Պրիչ, բայց մէկ մը հօրը հարցնեմ : »

— Էյ դուցեցի՛ր :

— Այո՛, ան ալ ինծի պէս կ'ըսէ թէ
 պէտք է քեզ տեղ մը դնել, արդէն ու-
 տելիքը բան մ'է . երեսիդ ըսել չըլլայ,
 Տընիզ, քու ասորժակդ տեղն է և մենք
 նեղութիւն կը քաշենք քեզ սնուցանելու :
 Ասկէց զատ, մտածէ՛ ո՞րքան շնորհով պի-
 տի երևնաս քու շրջազգեստովդ ու մու-
 ճակներովդ, դու որ մինչեւ հիմայ կամ
 սանդալ կը հագնէիր և կամ բոկոտն կը
 պտտէիր : Երթամ տիկ . Պրիչին գրեւ
 տամ ուրեմն որ վատահ ըլլայ, անանկ չէ՞
 Տընիզ :

— Այո՛, մայր, քանի որ քեզ աղէկ
 կ'երեւայ :

Ապա սիրտն ելնելով, ըսաւ :

— Բայց ձեզ ստէպլ չպիտի տեսնեմ :

— Շարունակ դու մեզ և մենք քեզի
 լուր կը զրկենք : Երբ նապաստակները
 շուկայ տանիմ գիս կը տեսնաս, և դու
 ալ տօնին հոս կուգաս, այն ատեն շատ
 գոհ պիտի ըլլաս զարդարուած երևնա-
 լով ուրիշներուն :

Տընիզ տխրութեամբ գլուխը կը ցնցէր :

— Աւելի աղէկ էր որ հոս գործի մը
 մտնէի : Ես քաղաքը չեմ սիրեր :

— Դաշտաց աշխատութիւնը շատ ծա-
 նըր է և չկրնար քեզ բան մ'ընել . ստակ
 չահելու համար քաղաք երթալու է : Ան-
 շուշտ կ'ուզես օր մը ժապաւէններով զը-
 տակ մը դրած, Մարիին պէս բանուած
 գոգնոց մը կապած սենեկապառահի մը
 կամ ժիւլիէնի պէս խոհարար կիւն մը
 ըլլալ : Երբ միտքս կը բերեմ որ հոս ե-
 դած ատենին բան մը չ'ունէին և հիմա
 երկուքն ալ ոսկի ժամացոյց և օղեր ու-
 նին :

Բայց այս արտաքոյ կարգի հարստու-

թիւնն, կամ ժիւլիէնի գիւղէն գացած ատենն դերձանի մը պէս նիհար ըլլալով՝ մէկէն իմէկ գիրնալն ամենեւին չէին չըլացնէր զՏընիզ:

Տընիզ, արցունքները մօրը չի ցուցունելու համար, սենեակէն փախաւ և ընտեմարանն երթալով՝ կոյտ մը չոր խոտի ետին կծկտեցաւ և սկսաւ լալ: Ի՞նչ բանի համար կուլար: Անշուշտ այն ընտանեկան անուշութիւնը կորսնցնելուն: Տընիզ, որ հինգ տղոց մեծն էր, 7 տարեկան հասակէն ի վեր տանը մէջ կը ծառայէր և տղաքներն կը խնամէր. նա սպասուհի ծնած էր, ասկէց զատ, իւր ծնողքն, որք իրեն պէս չքաւորութեամբ մեծցած էին, շատ լաւ չէին վարուէր իր հետ, և նա աւելի կշտամբանք տեսած էր անոնցմէ քան թէ գգուանք: Ահա ա՛յս եղած էր իր կեանքը մինչեւ այն օրըն, յորում ապագայն կը բացուէր իւր առջեւ Մարիի նման սիրուն սպասուհի մը և կամ ժիւլիէնի պէս գէշ խոհարարուհի մը ըլլալու գեղածիծաղ յոյսով:

Տընիզ, այսու հանդերձ, իր ծնողքը կը մեծարէր. եղբարցն ու քերցն համար կրած կանխահաս յոգնութիւններ զանոնք սիրցնել տուեր էին իրեն. ասկէց զատ հոգին կցուած էր իր ծնած տեղին: Բընութեան գեղեցկութեանցն համար տարտամ զգացում մ'ունէր, կը սիրէր վարդադոյն առաւօտները, ցօղաթուրմ մարգագետինները, երեկոյեան խաչանց վերադարձը և դաշտաց վրայ մութին ծանր ծանր կոխելը:

Երջանիկ էր, երբ զինքը ճամբուն երկանքը կը զրկէին՝ նապաստակներուն համար խոտ կտրելու և տղոց հետ միասին աղցան քաղելու մարգերուն մէջէն: Երբ գործը ըննար, ամենքը միասին կը նըստէին ծառի մը շուքին տակ և ախորժանօք թուրթ կուտէին:

Ձմեռը, Տընիզ առանձին անտառը կ'եր-

թար՝ խուրձ մը կապելու և կնկան մը չափ բեռ կը բերէր: Տանը մէջ շատ օգտակար էր. բայց հիմայ երկրորդ քոյրը կրնար անոր գործը տեսնել, պէտք էր միւսն գործի դնել:

Յաջորդ օրը Տընիզ քաղաք մեկնեցաւ ամբողջ ունեցածն կապեց հօրը մէկ կարմիր թաշկինակին մէջ. ըսել է շատ ծանր չէր: Մայրն ուզեց ընկերանալ իրեն, և երկուքն հետիոտն սկսան երթալ գեղեցիկ ճամբէ մը. ընկուզենիք ի զուր իրենց ճիւղերն կը տարածէին՝ ճամբորդներն պատսպարելու համար. վերջապէս սայլի մը բարերար տէրն զթաց վրայնին, զանոնք սայլն առաւ և պողաւմաճառ կնոջ դրանն առջեւ իջեցուց:

Նեղ փողոցն ու մութ խանութը Տընիզի սիրտը սեղմեցին. այս տեսնելով՝ իւր գիւղը միտքն ինկաւ:

Տիկին Պրիշ հիացաւ իւր փոքրիկ աղախնոյն գեղեցիկ կերպարանքին և մօրն ապահովցուց որ աղջիկը շատ հանգիստ պիտի ըլլայ իր քով: Քիչ մը տղաքը պիտի նայէր, քիչ մը լաթ պիտի լուար, քիչ մը խանութի, պիտի նայէր և քիչ մ'ալ տանը գործերը պիտի նայէր,

Պողաւմաճառ կիսն իրաւ կ'ըսէր. բայց առտուան ժամը տասնըմէկէն մինչեւ իրիկուան տասներկուքը այս բոլոր քիչ մը ներն գումարուելով՝ բաւական յոգնութիւն կը ձեւացնէին և իրիկուան Տընիզ վաստակաբեկ կ'երկնար անկողնոյն վըրայ: Արիւակի օրերն անգամ ազատ չէր որ աղօթելով հոգին զօրացնէր և քիչ մը հանգչելով՝ յոգնութեանց դիմանալու ոյժ ստանար: Ըսել է Տընիզ ճամբարիտ աղախնոյ մը գործ կը տեսնէր. բայց տարիքը պղտիկ ըլլալուն, տիրուհին չէր ուզեր անոր ստակ տալ և ուտելիքին անգամ կը մոլտար: Բայց այս դաշտաց տունին կ'աճէր միշտ:

(Շարունակելի)

ՃԱՎԱԻ ՃԱՇԱԿՆԵԼԻ ՀՈՂԵՐՆ

Սոյն հետաքրքրաշարժ սրտներն կը ներկայացնէ ճաշակեցի հողէ շինուած արձանիկներ որք այժմ Փարիզու ազգա-
գային թանգարանին մէջ կը գտնուին : Աւա՛սիկ այն կարեւոր տեղեկութիւններն զորս Պ. Ֆէռան հաղորդած է Տօքթէօն Համիի :

մը : Հնդիկք և ճափացիք անով մասնաւոր պատրաստութիւն մը կը շինեն . կը մաք-
րեն զայն , բարակ թերթերու վերածել-
նէն զկնի , փոքր մասանց կը բաժնեն և
ածխոյ կրակին վրայ երկաթեայ պտուկի
մը մէջ կը խորովեն : Պատկերն կը ներ-
կայացնէ թանգարանին մէջ գտնուող ե-
րեք նկարներն վերոնշանակեալ հողէն
շինուած : Աջ կողմը կը գտնուի փետրա-

վերոյիշեալ կասախառն հողը զոր կը ճաշակեն ճափաի, Սումաթրաի, Սիամի , Նոր Գալէտոնիոյ , Սիպերիոյ , Կիւեստաի , և Հրոյ երկրին բնակիչք , գունաստրուած է մետաղական մի քանի թթուներէ և կը բաղկանայ ջրէ ու տարրեր մարմիններէ : Կակուղ և դիւրարեկ է . եղունգին հար-
ուածոց ներքեւ կը գծուի և ջրոյ հետ կը կազմէ կակուղ , նուրբ և ախորժեկի հայս

ձեւ չըջագգեստով կին մը որ ծնդացը վը-
րայ մանկիկ մը բռնած է . ձախ կողմը
կը տեսնուի շան մը վրայ հեծեալ տղայ
մը : Երրորդ առարկայն սլաղոյ նմանու-
թիւն մ'է :

Պ. Ֆէռան ճաշակած է այդ ճափայա-
կան կերակուրը . իւր տեղեկագրոյն մէջ
կը խոստովանի համեղ և ախորժեկի լի-
նելն : Գերմանացի հնախոյճ գիտուն մը

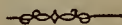
կ'ըսէ թէ այդ արձաններն, արդիւնք կանացի ձեռքին, իբր խաղալիկ և կեր ծառայած են փոքր տղայոց: Ինչ որ ալ լինի, չունինք բաւական աղբիւրներ ըստուգելու համար սա աւանդութիւնն թէ՛ ի հնումն մարդիկ Հնդկական պատրաստութեանց ումանց մարդկային կերպարանք տուած են:

Ճաշի ճաշակելի հոգերն նշանաւոր են իրենց պարզութեամբ և ախորժելի համովն, չը դադրելով երբէ՛ք բաղդատելէ զայնս այն չաքարէ և խմորէ արձանիկներուն զորս այսօր կը տեսնեմք մեք շաքարավաճառաց քով:

Աւասիկ տարօրինակ զուգադիպութիւն մը որ ամենէն առաջ զննող և խորհող մտքի մը ուշադրութիւնն կը գրաւէ: Քանի՛ խորհրդաւոր յարաբերութիւններ ամէն ժամանակաց և ամէն երկրաց մարդոց միջեւ:

Լա Նաբիւռ

Մ. Գ. ՄՈՋԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՕՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս պիտոք և շոնջ առնել

(Շարունակութիւն)

Քիչ ատեն յառաջ հասարակաց ժողով մը տեղի ունեցաւ քաղքին մէջ, սրահը նեղ և առաստաղը ցած էր, հանդիսականք խիստ բաղմաթիւ՝ այն փոքր սրահին համար. ասկէց զատ, երեկոյ էր և վառած կազի ծորակներն կ'ապառէին բաւական քանակութեամբ թթուածին որ արդէն անօր էր: Ի՞նչ պատահեցաւ. հանդիսականներէն երկուքը մարեցան և դեռ ինկան. կենաց աղբիւրը կը ցամբէր, դուրս հանուեցան, փողոցին զով և մարդու օդը ոգեւորեց այդ նուաղեալ

բոցը և զանոնք ի կեանս հրաւիրեց: Ահա՛ այս է արագ շնչհեղձութիւն որ ըզմարդ մէկ քանի վայրկեանի մէջ կ'սպաննէ:

Դուք կը մտածէք թէ այս տեսակ շնչհեղձութիւն մը խիստ քիչ անգամ կըրնայ պատահիլ, որով ամենեւին չէք վախնար, բայց կայ ուրիշ շնչհեղձութիւն մը որ հազար անգամ աւելի ահուելի է, վասն զի աւելի յաճախ կը պատահի, և մարդ շատ ուշ կ'իմանայ զայն: Այս է յամրընթաց շնչհեղձութիւն: Ահաւասիկ ինչ պարագայներու մէջ կը կատարուի յամր և աղետալի թունաւորումն:

Պիտոյ թաղերուն տան մը նեղ և ձեղունը ցած վերնայարկի մը մէջ կը բռնակէր խեղճ կար կարող կին մը. այդ տեղ ամբողջ օրը կ'աշխատէր նա, և գիշերն ալ կը քնանար: Ուրեմն այդ գործաւոր կնոջ շնչառութիւնը անդադար կը սպառէր և կ'ապականէր կնոջ շնչառութիւնը խցիկին պարունակած մէկ քանի լիտր օդը: Ձմեռը կը հասնի, ձիւնը կը ծածկէ տանիսն. անկարելի կը լինի բանալ մի միակ պատուհանը, փոքրիկ վառարան մը կը տաքցնէ սենեկիկը, բայց նաև կը նպաստէ օդը ապականելու, ըսպառելու թանկագին թթուածինն և տարածելու բնածխական թթուն: Սակայն, որովհետեւ օդը քիչ շատ դրան և պատուհանին ծերպերէն մոտեցնելով կը նորոգուի, այդ թունաւորեալ կազը զոր գործաւորին շնչառութիւնը և վառարանին այրումը կ'արտադրէ, ամբողջատէս խուցին մէջ չմնար. մէկ մասը դուրս կը վանուի և կը կորսուի, մնացած մասը երբէք բաւական չէ մէկէն ի մէկ շնչհեղձութիւն յառաջ բերել, կամ յանկարծ ըսպաննել խեղճ կինը: Նոյն իսկ գտնուած քանակութիւնը բաւական չէ զայն անանհանգիստ ընել, կամ յառաջ բերելու գլխու պոտոյտ, ցաւեր որք վտանգը սի-

տի իմացնէին իրեն , բայց ահա՛ ոչինչ իրեն կասկածել կուտայ այդ անտեսանելի թոյնին ներկայութիւնը , զոր կը շարունակէ օր ըստ օրէ շնչել աներկբայ : Վերջապէս ի՞նչ կը պատահի . իւր կենաց բոցը , այս անմաքուր օդէն տկար իմն արծարծեալ՝ շմարիւր , բայց տակաւ առ տակաւ կը տփռուի , կը նուաղի : Թըշուառ կիներն ուժէ կ'իյնայ , երեսները կը դունատին , անդամները կը հիւծին ու կը կքին . քիչ ատենէն աննշան չոր հազ մը յառաջ կուգայ , ի վերջոյ հիւանդութիւն մը՝ որ անբուժելի դառնալով՝ իսպառ կը շիջուցանէ այդ արդէն նուաղեալ և առկայծ վառարանն :

Ահա՛ այս է յամբընթաց շնչհեղձութիւնն . ամենէն սոսկալին , վասն զի անզգալի , յամբ է , յայնժամ միայն երևան կուգայ , երբ արդէն առողջութիւնը խանգարուած է : Դժբաղդարար՝ յաճախադէպ , զի յառաջ կուգայ օդոյ անմաքրութենէն , որ դեռ չատերու անծանօթ է : Նա կ'սպառնայ այն գործաւորներուն որ խիստ նեղ և անբաւական օդ պարունակող գործարանի մը մէջ կ'աշխատին . այն մարդոց՝ որ յաճախ բազմութեամբ բնակելու ստիպուած են մէկ սենեկի մը մէջ . և վերջապէս ամեն անոնց՝ որ Վարող չեն կամ չեն ուզեր առատ և սնունդարար կերակուրներով սնանիլ : Ուրիշ խօսակցութեան մը մէջ պիտի ըսեմ ձեզ թէ ի՞նչպէս քիչ մը նեղուելով և փոքր ինչ ծախք մ'ալ ընելով այդ մարդիկ կարող պիտի ըլլային եթէ ոչ հեռացունել՝ գոնէ զգալապէս մեղմել այն սոսկալի վնասանքն :

Առողջութեան առաջին պայմանն է խիստ մաքուր օդ . մը շնչել , զերծ բնածխական թթուէ : Բայց ի՞նչպէս ընելու է մեր շնչած մթնոլորտին կատարեալ մաքրութիւնը պահելու համար : Մարդ մը՝

մէկ ժամուան մէջ գրեթէ տասնըվեց լիտր բնածխական թթու կ'արտադրէ և կ'արտաշնչէ : Գիտուն տարրալոյծեր ցուցած են թէ այս տասնևվեց լիտրը բաւական են ապականելու և թունաւորելու տասը խորանարդ մեթր օդ , ուրեմն եզրակացութիւնը այս է . որպէս զի մթնոլորտն միշտ առողջարար մնայ , տասը խորանարդ մեթր օդ պէտք է իւրաքանչիւր մարդու համար ժամէ ժամ նորոգուելու պայմանաւ : Առողջաբանութիւնը այս ճշգրիտ և խիստ կանոնը կը պահանջէ , զոր պարտինք խնամով գործադրել , եթէ կը փափագինք որ մեր առողջութիւնըն միշտ բարւոք վիճակ մ'ունենայ :

— Բայց պիտի ըսէք , առողջաբանութիւնը շատ խստապահանջ է . հարուստ մարդիկ՝ պալատներու մէջ բնակողներն միայն կրնան զայն կէտ առ կէտ գործադրել . ենթադրենք պառկելու սենեակ մը , ուր գիշերուան ժամը ֆին կը մտնենք և ուրկէ առաւօտեան ժամը Վին կ'ելլենք , որով ութ ժամ անդ քնացած կը լինինք , հարկ կ'ըլլայ ուրեմն որ այդ սենեակը ց անգամ 10 խորանարդ մեթր օդ պարունակէ , այսինքն 80 խորանարդ մեթր օդ և այս ալ եթէ այդ սենեակն մէկ հոգի միայն քնացող գտնուի . իսկ եթէ երկու կամ երեք մարդ քնանան , ինչպէս յաճախ կը պատահի , այն ատեն 80 մեթր չէ այլ 160 կամ 240 խորանարդ մեթր օդ պէտք է , որ է ըսել , սենեակը պէտք է ընդարձակ շտեմարանի մը պէս ըլլայ որ անկարելի է , երբ սենեակ մը 4 կամ 5 մեթր երկայնութիւն՝ և 2½ մեթր բարձրութիւն ունի կանոնաւոր սենեակ մ'է . կան մարդիկ որ բարեբաղդութիւն չունին այս տեսակ սենեակներու մէջ բնակելու :

Գիտողութիւննիդ իրաւացի է , տղա՛ք , մեր սենեակները հազիւ 40-50 խորա-

նարդ մեթր ունին և շատ քիչ անգամ կը պատահի որ խրաքանչիւրին մէջ մէկ հոգի բնակի . բայց . նեղ սենեկի մը մէջ մաքուր օդ չնշելու և տեղւոյ անձկութեան պատճառած փնասէն ազատելու միջոց մը կայ :

Այս միջոցը դուք ձեզնէ կը գուշակէք . օդափոխութիւնն է (ventilation) : Ասեակի մը օդը փոխել՝ ըսել է պարունակած օդը անդադար նորոգել , գործածուած օդը վանել և տեղը նոր օդ ընդունիլ : Ներքին օդոյ նորոգումը կը կատարուի արտաքին օդոյ հետ հաղորդակցութեան մէջ դնելով զայն : Կրակարան մը (cheminée) օդափոխութեան ընտիր գործիք մ'է , իրեն կը քաշէ անդադար սենեկին օդը , զայն կը տաքցունէ և ծուխին հետ միատեղ դուրս կը վանէ : Դուրս գացող տաք օդոյ հոսանքին անմիջապէս կը յաջորդէ դրսի ցուրտ և մաքուր օդն որ կը մտնէ պատուհաններուն չըջանակներէն , դրանց և տախտակաժաններուն ծերպերէն . այնպէս որ վառած կրակարան մը կը հրաւիրէ անդադար արտաքին մաքուր օդն և այսպէսով սենեակը կ'օդափոխէ : Երբ կրակ չվառիր , օդոյ ի ներքս մուտքն կ'արգելուի , սակայն սենեակին շնչուած և անմաքուր օդն կրնայ հաղորդակցութեան մէջ դրուիլ խողովակին միջոցաւ արտաքին մթնոլորտին հետ և այս ալ բաւական օգուտ ունի : Ահա ինչու համար է որ պառկելու սենեակ մը պէտք է միշտ կրակարան մը ունենայ , և զգուշանալու է զայն հրարգելով մը գոգոցել ամառ ժամանակ ինչպէս որ շատ մարդիկ կ'ընեն :

Գատըզիւղ

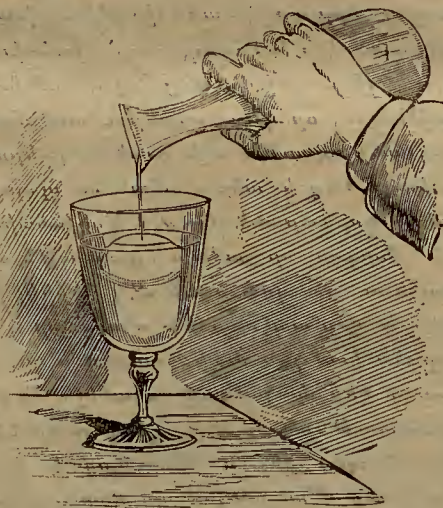
ՅՈՎՍԷՓ Մ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Հաւելիրքն ջրոյ մակերեսին վրայ կեցնել

Հեղանիւթ ոյ մը մէջ ընկղմեալ մարմին մը կը կորուսանէ իւր ծանրութենէն մաս մը որ հաւառար է տեղափոխեալ հեղանիւթայն ծանրութեան : — Արբիմիթէսի սոյն սկզբունքը ամէն օր մեր աչաց առջեւ կը պարզուի . ջրոյ վրայ ծփացող խիցըն , օգոց մէջ բարձրացող օդապարիկն կը հնազանդին սոյն օրինաց : Մենք եւս պիտի ապացուցանենք սոյն հանրածանօթ սկզբունքն հետեւեալ գրօսալի խաղովն : Գաւաթի մը մէջ մինչեւ կէսն դրէք զուտ ջուր . յետոյ մէջը հաւելիթ մը նետեցէք և նա յատակը պիտի իջնէ : Յետ սոյն գործողութեան , եթէ աղով յագեալ ջուր լեցընէք , յայնժամ հաւելիթն վեր պիտի բարձրանայ :

Ընդհակառակն եթէ աղով յագեալ ջրով լի գաւաթի մը մէջ ընկղմէք հաւելիթըն , յայնժամ նա ջրոյ մակերեսն պիտի ելնէ : Եւ երբ սկսիք զուտ ջուր լեցնել զրան , հաւելիթն իբր ճնամրիտ հակառակորդ մը թողլով զմակերեսոյթն , երկու ջուրց մէջտեղ կանգ պիտի առնէ :

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՈՋԵԱՆ

ԿՆՈՒ

Օթէնթօթցիք այս գեղեցիկ կենդանին կը կոչեն կնու, որ թէ ձիու, գոմէշի ու եղջերու կը նմանի: Վիզը՝ մարմինը ու պոչը առաջնոյն՝ գլուխը ու եղջիւրները երկրորդին, օտքերն ու պճեղները երրորդին:

Այս կենդանին Նարաւային Ափրիկէի

սոփորաբար անտառներու մէջ բազմութեամբ կը պտտին, երբ առաջին անգամ մէկի մը վախնալու փնին, գլուխնին իրենց չորս կողմը դարձնելով՝ բարկութեամբ յառաջ կը վազեն, կից նետելով և եղջիւրնին զանազան բաներու զարնելով ճանապարհին մէջ առջեւնին ելած բաներուն: Թէ որ խիստ արագութեամբ վրանին յարձակին, բոլոր ուժովնին կը

մէջ շատ կը գտնուի, և բնութեամբ շատ կը նմանի տղայոց որ իրենց չվերսրերած բաներ քննելու հետաքրքիր են, և այս պատճառաւ երբեմն զանազան փորձանքի կը հանդիպին. նաեւ շատ կ'ուռառէր են, հետեւաբար ագարակներու մէջ չեն պահեր, միտը շատ յարգի է Ափրիկեցւոց մէջ: Ընդհանուր գոյնը սեւի մօտ է. պոչը ու գլխուն մագը մօխրադոյն է: Կնուն

փախչին: Սակայն եթէ վիրաւորուելու լինին, յուսահատութեամբ կը պատեւրադրին:

Յուլի նման այս կենդանին ալ երբոր ծիրանեզոյն բան մը տեսնայ, կը զայրանայ: Երբոր մատաղ եղած ժամանակ բռնուի, կրնայ դիւրութեամբ ընտանի ըլլալ: Բայց իրենց մօրթերուն վրայ տեսակ մը խոց կըլլայ, ուսկից միւս կեն-

դանեաց կը փոխադրուի և չուտով կը մեռնի :

Ընծուղաներու և ջայլամներու հետ շատ սիրով կը վարուին : Աղէկ մեծցած կնու մը երկու ոտք բարձր և Յէն մինչեւ 7 ոտք երկայն է :

ՁԻՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հոլանտայի թագաւորներէն մին, Անլօֆ, գրկուելով թագաւորական գահէն Սաքսոնիոյ արքայ Աթէլուտանի միջոցաւ, ժողովեց բազմաթիւ զօրքեր և յարձակեցաւ ընդդէմ իւր հակառակորդին : Երկու բանակներն իրարու կը հանդիպին և պատերազմելու կը պատրաստուին, և Անլօֆ փափաքելով իմանալ թշնամի բանակին կարգադրութիւնները և զօրութիւնը, տաւազարի կերպարանքն կ'առնու և Աթէլուտանի բանակն կ'երթայ : Վրանէ ի վրան տաւիղ ածելէն յետոյ, վերջապէս արքունի վրանը կը մտնայ : Թագաւորն այնքան գոհ կը լինի նորա երաժշտութենէն որ, մեկնած պահուն, նմա գեղեցիկ վարձատրութիւն մը կուտայ : Անլօֆ շուգելով իւր քով պահել թշնամուն տուած դրամը, բանակը թողելէն առաջ հողի մէջ կը թաղէ : Ձինուոր մը միայն կասկածելով կը մօտենայ նմա ու կը ճանաչէ զնա հակառակ նորա ծպտեալ կերպարանքին : Մեկնելուն պէս զինուորը կը ներկայանայ Աթէլուտանի առջեւ և կրէ նմա. « Տէր, այն տաւազարը որ ձեզի այնքան հաճոյք պատճառեց և որուն հետ վեհանձնօրէն վարուեցաք, ուրիշ մարդ չէ բայց եթէ ձեր ոխերիմ թշնամին Անլօֆը : » — « Մատնիչ, կը պատասխանէ թագաւորն, ինչո՞ւ չըսիք զայդ երբ նա իշխանութեանս ներքեւ էր. » — « Որովհետեւ, կը պատասխանէ զինուորն, եո մատնիչ մը չ'եմ. նորա բանակին մէջ ծառայած եմ, և երբեւմ ըրած եմ զայն երբէք չմատնելու. եթէ այդպէս ընէի, զձեզ թէ մատնած և թէ յանցաւոր եղած պիտի ըլլայի : Բայց կը խրատեմ զձեզ որ պատերազմ սկսելէն յառաջ երթաք փոխել ձեր կարգադրութիւններն, — Աթէլուտան զինուորին խորհրդոյն հետեւեցաւ և անցաւ բանակին միւս կողմը, ոյր շնորհիւ մահուանէ ազատեցաւ, որովհետեւ նոյն դիւշերը Անլօֆի զօրախմբոց մի մասը մըտաւ բանակին մէջ և սրէ անցուց Աթէլուտանի լքած վրանին մէջ եղողները : Այս յարձակումն ընդհանուր ճակատամարտի մը պատճառ եղաւ որն որ վերջացաւ Անլօֆի և իւր հետեւորդաց պարտութեամբն :

ՅՈՒՄԱՆԻՏԵՍ ԲԱԳԱՆՈՐԻՄ ԱՆԳՐՈՒՅԻՆԸ

Հրեայք, թափառելէն ի վեր, քրիստոնեայ թագաւորներէ շատ գէշ ընդունելութիւն գտած են : Անգղիոյ Յովհաննէս թագաւորն, ստակի պէտք ունենալով, և տեսնելով որ իւր իշխանութեան ներքեւ գտնուող բազումք ի Հրէից խիստ հարուստ են, դատապարտեց զայնս անգըթօրէն, և բանտարկեց միանգամայն, ազդարարելով նոցա որ եթէ կառավարութեան դրամ հատուցանեն, կրնան ազատել : Ոմանք ի նոցանէ տուին ինչ որ ունէին. բայց Յովհաննէս գոհ չեղաւ կարծելով թէ նոքա տակաւին պահած են դրամ : Յայնժամ հրամայեց որ չարչարեն զայնս ցորչափ պատուեն զինքը : Ոմանք իրենց աչքերէն զրկուեցան, և մանաւանդ մին, ուսկից տասն հազար մարքի գումար մը խնդրուած էր, սոսկալի չարչարանք մը կրեց : Թագաւորին հրամանացն

համեմատ, ամեն օր իւր բերնէն ակռայ մը արմատախիլ կընէին: Հրեայն, ինքզինքը աղքատութեան յանձնելն յարմար չի դատելով՝ չարաթ մ'ամբողջ դիմացաւ և սակայն եօթ ակռայ կորսնցուց: Ի վերջոյ, անկարող ընդ երկար կրելու նեղութիւն, ութերորդ օրն հաւանեցաւ և մնացեալ ակռայներն պահպանեց ի վնաս իւր հարստութեան, ապա թէ ոչ պիտի կորուսանէր իւր բոլոր ակռայներն: Բարեբաղտարար, այսօր նուազ բարբարոս վիճակի մէջ է սոյն ժողովուրդը:

Լուդովիկոս չորեքտասներորդի մարդասիրութիւնը

Լուդովիկոս չորեքտասներորդի իշխանութեան միջոցին, Բօլի անուն իտալացի բնագէտ մը Փարիզ գալով, այցելութիւն մը տուաւ թագաւորին, իմացնելու համար նմա թէ ինք գտած էր մի այնպիսի բաղադրութիւն որ հրացանի վառօդէն տոսն անգամ աւելի աւերիչ և վնասաբեր էր: Լուդովիկոս ԺԴ բընական գիտութեանց սիրահար անձ մ'էր, ուստի և հրամայեց իտալացւոյն որ պատրաստէ բաղադրութիւնը և որոշեալ օր մը, իւր ներկայութեան պէտք եղած փորձերն ընէ: Փորձն կատարուեցաւ. ու Բօլի իւր ամեն բաղձանքներն ընդունելէն յետոյ, դիտել տուաւ արքային թէ՛ կըրնար այս գործիքին միջոցաւ իւր թշնամեաց վրայ մեծ գերիշխանութիւն մ'ունենալ: — «Ճշմարիտ է, ըսաւ Լուդովիկոս, և ձեր ըրած գիւտն իրօք, հանձարեղ գործ մ'է: Մարդիկ զիրար ըսպաննելու բաւական գործիքներ ունին. և դուք վեհանձնօրէն պիտի վարձատրուիք ձեր հնարագիտութեան համար, բայց կը խրատեմ ձեզ, որ ի սէր մարդկային աղբիւն, չի յայտնէք ձեր գաղտնիքն ուրիշներուն:

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՕՋԵԱՆ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 17 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

ԱՐՏ - ԱԻ - ԱԶԴ ԱՐՏԱՒԱԶԴ

1. Ազնիւ Պ. Ռ. Սէմէրճեան. — 2. Յովհաննէս Արթինեան յ'Ատաբաղար. — 3. Ազնիւ օրիորդ Հերսիլիա Կ. Սարգիսեան յ'Ադրիանուսօլիս:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 18 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

ԳԱՆՁ — ԱՆՁ

1. Յովհաննէս Արթինեան, յ'Ատաբաղար:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 19 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

ԺԱՄԱՆԱԿ

Ազնիւ Պ. Յովհաննէս Արթինեան յ'Ատաբաղարէն յղած է սոյն հանելուկի լուծումն ոտանաւոր, զոր արժան դատեցինք հրատարակել.

Ահա ընկեր, լուծել փութամ

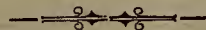
Է՛հ, հանելուկ ձեր այս անգամ:

Ես Անակայ Ս. Գրիգորի որդիներէն եմ
իրաւ
Ժամանակի մեծ շղթային՝ ժամ մէկ օղակն
է հարկաւ...

Սարսափ ազդէ կերպարան

Ինձ, Անակայ մարդասպան:

Հնչէ՛, բարեկամ, հնչէ քոյ ջութակ,
Զի յարդի բոց մ'է մեր կեանք, ժամ-Անակ,
Այսօր պատանի, վաղն ալեհեր,
Շուտով կը մարին մեր կենաց ջահեր:
Օգուտ քաղենք այս առկէն,
Շատ սուղ է թանգ մեր բոսէ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 20 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԻ

417	487	237	27	97
407	427	497	247	37
47	67	137	207	227
137	57	77	447	167
177	247	47	87	457
685				

1. Աղնիւ Պ. Թիրեաքեան յ'Օրտու. —
 2. Աղնուուհի օրիորդ Նազիկ Ա. Գա-
 զազեան յ'Ագրիանուպօլիս — 3. Զմիւռ-
 նոյ Նաւապետը :

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 21 ՀԱՆՆԵԼՈՒԿԻ

ԾԻԾ — ԱՌՆ

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ 25

Այք են այն արուեստաւորը, որոց զէմ
 Թագաւորը գլխարկին կը հանեն :

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ 26

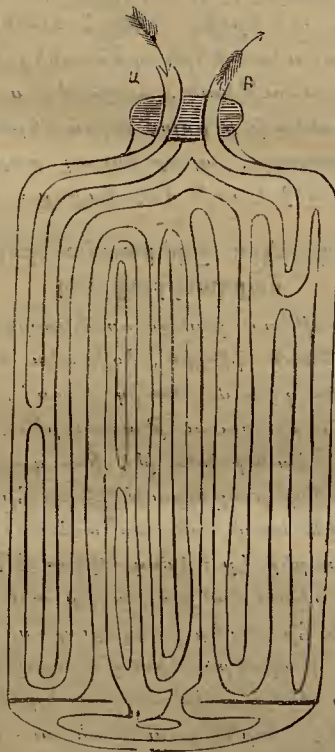
Ի՞նչ է այն որ, ցորչափ քալէ, պոչը կը
 պզտիկնայ :

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ 27

Երկու մայր և երկու զաւակ երեք նա-
 րինջ ունին ուտելու իւրաքանչիւրն ամ-
 բողջ նարինջ մը կ'ուտէ, ինչպէս կ'ըլլայ :

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿ 28

Մեր ազնիւ բաժանորդներէն ո՞վ կը
 հաւարձակի այն շիշին մէջ մօնել և դուրս
 ելնել :

Սոյն չորս հանելուկներն իմաստն մին-
 չեւ Օգոստոս 30 առաջին անգամ լուծո-
 ղին պիտի նուիրենք Նիու-Եօրքի Պրուք-
 լինի կամուրջին, մեծադիր և գունաւոր
 պատկերը : Երկրորդին 6 ծաղկանկար այ-
 ցաքարտ և երրորդին մէկ օրինակ Յու-
 չազէս :